

SARADNJA IZMEĐU ITALIJE I CRNE GORE U NOVOM MILENIJUMU, IZMEĐU EVROPSKIH INICIJATIVA I TEHNOLOŠKIH INOVACIJA

Paola Moscati

CNR - Istituto di Scienze del Patrimonio Culturale (ISPC)

paola.moscati@cnr.it

Novi milenijum donio je nove i tehnološki inovativne oblike naučne saradnje između Italije i Crne Gore. Nakon obnove crnogorske nezavisnosti i osnivanja Jadranske euroregije 2006. godine, kulturne inicijative usmjerene su u dva glavna pravca: na stabilne istraživačke misije okrenute prije svega proučavanju antičkih gradova Crne Gore, kao što su Dokleja ili Stari Bar, kao i na usmjerenije misije, kao rezultat politike koja novu crnogorsku državu vidi kao direktno uključenu u pojedinačne evropske projekte.

Dakle, italijansko-crnogorska saradnja u novom milenijumu rezultat je šire evropske politike koja prepoznaje Jadran kao raskršće kultura i civilizacija, kao „najskladniju od primorskih regija”, kako ju je definisao Brodel, kao vezu između Istoka i Zapada, ali i između Srednje Evrope i Mediterana. Podsticaji za aktivni i inovativni pristup ova politika pronalazi u evropskim strategijama, pogotovo kada je riječ o upravljanju i održivom razvoju kulturnog nasljeđa priobalnih područja.

Ako je inter-regionalna i makro-regionalna saradnja fenomen 21. vijeka, ono što karakteriše prvih dvadeset godina novog milenijuma je i ekspanzija razvoja metoda i tehnika informacionih i komunikacionih tehnologija. Njihova konsolidacija među metodologijama arheoloških istraživanja revolucionira način istraživanja postepeno pomjerajući osu istraživanja sa proučavanja ostataka i materijalne kulture drevnih civilizacija na afirmaciju javne arheologije u službi zajednice, koja među svojim ciljevima ima interakciju između istorijsko-arheoloških istraživanja i savremenog doba.

U radu smo posebnu pažnju posvetili antičkim gradovima Starom Baru i Dokleji, gdje su interdisciplinarni italijansko-crnogorski timovi sprovodili sistematska proučavanja i arheološka iskopavanja, u kontekstu evropskih inicijativa ili bilateralnih projekata, uglavnom u vezi sa politikom „naučne diplomatije“ koju promovise *Nacionalni istraživački savjet Italije*. Članak takođe ilustruje i nedavna dostignuća arheološke informatike u okviru koje već duže vrijeme tehnologija upravlja trima glavnim oblastima arheološke prakse: terenskim aktivnostima, istraživanjima u laboratoriji i upravljanjem i promocijom kulturnog nasljeđa. Najzad, od posebnog značaja je i sektor digitalnog nasljeđa ili nauke o nasljeđu, koji je danas u središtu svakog sektora digitalnearheologije.

Ključne riječi: arheologija, ITC, evropske politike, Jadransko more

ITALO-MONTENEGRIN COOPERATION IN THE NEW MILLENNIUM, BETWEEN EUROPEAN INITIATIVES AND TECHNOLOGICAL INNOVATION

New and technologically innovative forms of scientific cooperation between Italy and Montenegro characterise the new Millennium. After the declaration of independence of Montenegro in 2006 and the setting up in the same year of the Adriatic Ionian Euro-region, cultural initiatives have developed along two main avenues: well established long-term archaeological missions, mainly directed towards ancient Montenegrin cities such as Doclea and Stari Bar, or more focused research projects deriving from an intervention policy that makes the new State directly involved in individual European projects.

Italo-Montenegrin cross-border cooperation is thus the result of a broader European policy that focuses on the Adriatic Sea as a crossroads of cultures and civilisations, what Braudel defined as “the most coherent of the marine regions”, a major bridge between the East and West as well as between central Europe and the Mediterranean. This policy finds a source of action in European strategies, especially as regards the management and sustainable development of the cultural heritage of coastal areas.

Inter – and macro – regional cooperation is predominantly a phenomenon of the 21st century and goes hand in hand with the exponential growth of sophisticated ICT tools and techniques. Their incorporation into archaeological methodology has transformed the way research is conducted and, progressively, moves the research axis from the study of the art, architecture, and material culture of the past towards a social and public archaeology, which has among its objectives the interaction between historical-archaeological research and contemporaneity.

In this paper, special attention is devoted to the ancient towns of Stari Bar and Doclea, where systematic surveys and archaeological excavations were conducted by Italo-Montenegrin interdisciplinary teams, as part of European initiatives or bilateral projects, mostly related to the “science diplomacy” strategy of the Italian National Research Council. This is also the occasion to illustrate the recent achievements of archaeological computing, where, for some time now, technology has governed the three main areas of archaeological practice: field work, laboratory analysis and cultural heritage management and promotion. Finally, particularly significant is the sector of Digital Heritage or Heritage Science, which today seems to be the focus of all digital archaeological work.

Keywords: archaeology, archaeological computing, ITC, european policies, Adriatic Sea